

Bir bağımlılık danışmanlığı biriminde hizmet alan bireylerde COVID-19 aşılama durumu ve enfeksiyon prevalansı

Giriş

Madde kullanım bozukluğu, klinik düzeyde işlevsellik kaybına yol açan ve dünya genelinde önemli bir halk sağlığı sorunu oluşturan kronik bir durumdur. Küresel COVID-19 pandemisi, yüksek morbidite ve mortalite oranlarıyla toplumsal yaşamı derinden etkilemiştir. Pandemi sürecinde uygulanan izolasyon önlemleri, madde kullanım bozukluğu olan bireyler gibi kırılgan grupları hem enfeksiyona karşı daha savunmasız hale getirmiş hem de sağlık hizmetlerine erişimlerini zorlaştırmıştır. Aşılama, salgınla mücadelede en kritik araçlardan biri olmakla birlikte, dezavantajlı grupların aşıya erişiminde çeşitli engeller bulunmaktadır. Bu çalışma, bağımlılık danışmanlığı birimine başvuran bireylerin COVID-19 enfeksiyon geçmişi ile aşılama durumlarını ve bunlarla ilişkili faktörleri belirlemeyi amaçlamaktadır.

Araştırma Tasarımı ve Yöntemler

Araştırma, kesitsel ve nicel bir tasarımla yürütülmüştür. Çalışmanın evrenini, 2018 yılı başından Mayıs 2022'ye kadar İstanbul'un Sultanbeyli ilçesindeki bir bağımlılık danışmanlığı birimine başvuran ve yaşları 18 ile 53 arasında değişen madde kullanım bozukluğu olan bireyler oluşturmaktadır. Örneklem yöntemi kullanılmamış, belirtilen tarihler arasında merkeze başvuran ve dosyası tamamlanan tüm bireylerin kayıtları geriye dönük olarak incelenmiştir. Veriler, başvuru sırasında doldurulan yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla elde edilmiştir. Bireylerin sistem kayıtlarından COVID-19 test sonuçları ve aşılama durumları doğrulanmıştır. Verilerin analizinde kategorik değişkenler için Pearson ki-kare ve Fisher'in kesin ki-kare testleri, normal dağılım göstermeyen sürekli değişkenler için ise Mann-Whitney U testi uygulanmıştır.

Bulgular

Araştırmaya dahil edilen katılımcıların neredeyse tamamının erkek, çoğunluğunun ise işsiz ve bekar olduğu belirlenmiştir. Madde kullanımına başlama nedenleri arasında en yaygın etkenlerin arkadaşı çevresi ve çevresel faktörler olduğu, bunu ailevi sorunlar, sosyal yaşam zorlukları ve merakın izlediği saptanmıştır. Katılımcıların önemli bir kısmının daha önce bağımlılık tedavisi girişiminde bulunduğu ve ailelerinde madde kullanım öyküsü bulunduğu görülmüştür. COVID-19 enfeksiyon geçmişi incelendiğinde, katılımcıların kayda değer bir bölümünün enfeksiyon geçirdiği tespit edilmiştir. Aşılama durumları açısından, katılımcıların yarısından fazlasının aşı yaptırdığı, ancak tam aşı olanların oranının düşük kaldığı belirlenmiştir. Yapılan analizlerde eğitim, medeni durum, çalışma durumu, ailede madde kullanımı, tedavi girişimi, yaş, maddeye başlama yaşı ve kullanılan madde sayısının COVID-19 enfeksiyonu geçirme durumu ile anlamlı bir ilişkisi bulunmamıştır. Benzer şekilde, bu sosyodemografik ve klinik değişkenlerin tam aşı olma durumu ile de anlamlı bir ilişkisi saptanmamış; ancak tedavi girişiminde bulunan bireylerde tam aşı olma eğiliminin daha yüksek olduğu gözlenmiştir.

Sonuç

Bu çalışmada, madde kullanım bozukluğu olan bireylerin COVID-19 aşılama oranlarının genel popülasyona kıyasla oldukça düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Dezavantajlı ve kırılgan bir grup olan bu bireylerde sağlık hizmetlerine erişimde yaşanan sosyoekonomik güçlükler, kurumsal güvensizlik, damgalanma kaygısı ve aşı tereddüdü gibi yapısal engeller düşük aşılama oranlarının temel belirleyicileri olarak değerlendirilmektedir. Elde edilen bulgular doğrultusunda, bağımlılık tedavisi sunan merkezlerde aşı hizmetlerinin entegre edilmesi ve bu bireylere yönelik yerinde aşılama stratejilerinin geliştirilmesi önem arz etmektedir. Ayrıca, kadın kullanıcılara ulaşacak özel destek programlarının yaygınlaştırılması ve mobil aşı ekipleri ile uzaktan takip sistemlerinin devreye sokulması önerilmektedir. Bu çalışma, bağımlılıkla mücadele eden dezavantajlı grupların salgın dönemlerindeki sağlık ihtiyaçlarını ve aşı koruyuculuğunu anlamaya yönelik gelecekteki çok merkezli araştırmalara zemin hazırlayarak kapsayıcı halk sağlığı politikalarının geliştirilmesine ve bu hassas popülasyonun korunmasına yönelik önemli bir katkı sunmaktadır.

Anahtar kelimeler: madde kullanım bozuklukları, COVID-19, aşılama, pandemiler